

„У ПОХОДЕ КОРЈЕНИМА“ – ПОКЛОНИЧКО ПУТОВАЊЕ НА КОСОВО И МЕТОХИЈУ

„И овај камен земље Србије, што претећ сунцу дера кроз облак, суморног чела мрачним борама, о вековечности прича далекој, показујући неом мимиком, образа свога бразде дубоке. Векова тавних то су трагови...“

По благослову епископа зворничко-тузланског господина Хризостома, Коло српских сестара „Света Ангелина Српска“ из Црњелова организовало је поклоничко путовање на Косово и Метохију.

Све је почело 22.11.2013. године када се група из Бијељине упутила према Косову, мјесту које је вековима у срцима, и мислима, у молитвама и сновима српског народа. Тамо је толико суза и крви проливиено, толико пјесама опјевано. Светиње су нападане, рушене, паљене, а ипак милошћу Божијом и руком Сведржитеља брањене и чуване. Колико пута су само жељели да униште овај бисер православља, али он се сваки пут обнављао и све више уздизао у небеса, отимали су нам га, постајао је туђи, а све више је остајао наш, и тако ће бити до вјека, јер Косово је српско срце, српски бисер, српска колијевка.

О како је велика милост Божија! О како су велика дјела Његова! Дана, 23.11.2013. године јутро нас је затекло на Газиместану, мјесту гдје је на Видовдан 1389. године вођена Косовска битка. Газиместан је узвишење на североистоку Приштине удаљено око пет километара од града. Ту се налази споменик косовским јунацима. Два прва споменика на Газиместану срушили су Турци, а трећи су 1941. године до темеља уништили Албанци. Данашњи споменик саграђен је 1953. године, Албанци су га минирали и дјелимично оштетили 1999. године, а сада га чува косовска полиција. Заиста је неописив и посебан осјећај гледати буђење зоре и рађање новог дана на овом мјесту, и баш одатле кренути у незаборавну косовску причу.

Сљедећа дестинација поклоника је био манастир Грачаница, коју је подигао краљ Милутин 1321. године. Манастир се налази у селу Грачаница, десетак километара удаљеном од Приштине. Црква је посвећена Успењу Пресвете Богородице. У XIV и XV вијеку у манастиру Грачаница је живјело на стотине монаха. У другој четвртини XVI вијека ту је било и средиште новобрдског митрополита који је у манастир донио и прву штампарију. Касније, услед великих турских зулума, манастир је напуштен и црква је служила за парохијске потребе. Послије Другог свијетског рата, манастир су обновили монахиње и од тада је он женски манастир. Данас у њему живи око двадесетак сестара које се баве иконописањем, везом, пољопривредом и другим монашким послушањима.

У цркви се налазе фреске које приказују родослов династије Немањића, копија из манастира Високи Дечана, лик краљице Симониде, жене краља Милутин, фреске Христа Пантократора, осликана је и Небеска Литургија, призори из живота Богородице, Христово Рођење и Васкрсење. Ту су и фреске васељенских сабора, Страшног суда, као и многе друге. Манастир Грачаница, као и манастир Високи Дечани, Пећка патријаршија и Богородица Љевишка, налазе се под заштитом UNESCO-а, као средњовјековни споменици на Косову и Метохији.

Група је имала прилику да присуствује Литургији у манастиру Грачаница. Звона храма су одјекивала у нашим срцима, подстицала на молитву, доносила дух предака, а својом појавом Грачаница је подсећала на вријеме славе и великог сјаја, али и на вријеме страдања. Ипак, стојећи ту, са њом под истим небом, у нашим очима Грачаница је била блиставија него икада.

„Како су мила насеља Твоја, Господе над војскама. Жедни и топи се душа моја за дворима Господњим. Срце моје и тело моје обрадоваше се Богу Живоме. Јер и птица нађе дом себи, и грлица гнездо себи, где ће положити птиће своје.“

Сљедећа дестинација групе био је манастир Светих Архангела, задужбина цара Душана Силног, који се налази недалеко од Призрена. Кроз овај манастир се најбоље може видјети вјековна косовска прича. Некада славна грађевина, више пута је пљачкана, рушена, понижавана, али сваки пут из пепела подизана, све снажнија и ближа Богу. Овдје влада неописива хармонија која кријепи душу и загријава срце. Поља одишу мирисом тамјана, вјетар пјева пјесму херувима. Осјећа се неописива сила Божија која вас испуњава благодаћу, умиљењем, радошћу, и као да не стојите на земљи. У манастиру групу је дочекао отац Михаил који нам је рекао да су радови на обнови манастира у току и укратко нам је испричао историју овог мјеста које се дубоко урезало у срце и свијест сваког од поклоника. Манастир је грађен у периоду од 1343. до 1352. године на мјесту старије цркве у склопу тврђаве Вишеград, као гробна црква цара Душана. Унутар комплекса се налазе двије цркве, једна посвећена светим Архангелима Михаилу и Гаврилу и свим небеским силама, а друга светом Николи, Манастир је након доласка Османлија 1455. године опљачкан, да би 1615. године био до темеља срушен, а његов материјал је искоришћен за градњу Синан-пашине џамије у Призрену. Обнова манастирског конака са радионицом и капелом посвећеном светом Николају Жичком започела је 1995. године, а 1998. године су окончани радови и он је поново постао активан мушки манастир. Припадници ОВК су средином јуна 1999. године спалили и опљачкали обновљени конак, а једног од монаха, оца Харитона, су киднаповали у Призрену. Његово обезглављено тијело је пронађено у љето 2000. године на једном призренском гробљу и сахрањено у манастиру Црна Река у коме се и замонашио, док

његова глава никада није пронађена. Манастирски конак поново је обновљен уз помоћ Срба из Средачке и Сиринићке жупе,

Након срдечног пријема и послужења у манастиру Светих Архангела, препуни предивних утисака, са неописивом жељом да се поново некада дођу на ово посебно и несвакидашње мјесто, поклоници су своје путовање наставили даље.

А онда Призрен, царски Душанов град, сада тако пуст, недостижан, далек. А у њему Богородица Љевишка, дјелује тако усамљено, напуштено, али тамо се, чини ми се, молитва из камена излива. Ова „зјеница у оку“ како стоји на натпису који се може видјети при уласку у храм, задужбина је краља Милутина, подигнута у периоду 1306.—1307. Године. Нападана је, понижавана, али поносно пркоси вјековима, злу и онима који упорно покушавају да је униште.

Група је прошетала Призреном и послије Цркве Богородице Љевишке обишла је и цркву Светог Ђорђа саграђену у XIX вијеку. У нередима у марту 2004. године Албанци су спалили и порушили овај храм. Колико смо само пута гледали снимке на којима се види како Шиптари ломе крст, руше, пале и понижавају ову светињу, али када стојите у храму, сјећајући се свих страдања, схватите да светиња постаје све снажнија, она се поново обнавља, диже у висине, цвијета, а душа вјерника се попут срне напаја на извору благодати који се из ње излива.

Поклоници су затим јако пријатне тренутке провела у призренској Богословији. Ректор Богословије причао нам је о животу Срба у Призрену, о самим почецима и раду Богословије, о јако тешким тренуцима и некада наизглед безизлазним ситуацијама, које се увијек, уз велики труд и залагање, али и уз велику милост Божију, заврше великом радошћу.

А недалеко од Ораховца, у близини Призрена смјештен је манастир Зочиште у коме се налазе мошти Светих чудотвораца Козме и Дамјана. По предању, манастир датира из XI вијека, а први пут се спомиње 1327. године у даровној повељи Светог Краља Стефана Дечанског који је даривао многе околне посједе манастиру Хиландар на Светој Гори. Већи дио светиње, која је била потпуно порушена и запаљена 1999. године, до сада је обновљен, али радови на обнови настављају се и даље. А свјесни чињенице да Свети чудотворци Козмо и Дамјан исцјељују болести душе и тијела, у манастир долазе и Албанци, тражећи помоћ, а Свети Врачи им по великој милости Божијој ту помоћ и пружају.

Уз благослов Светих Чудотвораца Козме и Дамјана група се упутила према српској енклави – Великој Хочи, гдје је био организован смјештај поклоника у српским породицама. Срдачан пријем, трпеза припремљена са много труда и љубави, дружење са нашом браћом и сестрама са Косова, ово путовање су зачинили додатном дозом радости и били су сјајна увертира за сутрашњи дан.

24.11.2013. године, на празник Светог Краља Стефана Дечанског, раном зором из Велике Хоче група је пошла пут манастира Високи Дечани. Смјештен у долини ријеке Бистрице, окружен густим шумама, овај вјековни светионик православља поносно је дочекивао све оне који су на дан ктиторске славе манастира дошли управо ту, код Светог Краља Стефана. Манастир Високи Дечани, то неугасиво кандило вјере запаљено пламеном божанске љубави, за нас је било мјесто гдје небо милује земљу. Сваки тренутак проведен тамо оставио је дубок и неизбрисив траг у нашим срцима, у нашим мислима, у нашим сјећањима.

Манастир је саградио Свети Краљ Стефан Дечански између 1327. и 1335. године, а посвећен је Вазнесењу Господа Исуса Христа. Манастир Високи Дечани је познат као највећи и најбоље очувани средњовјековни српски манастир. Познат је по својим фрескама из средине XIV вијека које су се очувале више од 600 година. Ипак, највеће благо манастира јесте нетрулежно и цијело тијело Светог Краља Стефана Дечанског.

На дан празника Светог Краља Стефана свету архијерејску Литургију служио је Његова Светост Патријарх српски господин Иринеј. Осјећала се неописива радост. Благодат, молитва, сузе. Народ је једнодушно појао, горило је на хиљаде свијећа које су људи палили за здравље својих ближњих, за спас српског рода, за читав свијет.

Након поклоњења моштима Светог Краља Стефана, свете архијерејске Литургије, и причешћа пречистим Тајнама Христовим, благодарећи Светом Стефану Дечанском на великој милости коју нам је указао, група се упутила према Пећкој патријаршији.

Пећка патријаршија центар је српске духовности и вјековно сједиште српских патријараха. Данас у манастиру борави око двадесетак монахиња а једна од њих, монахиња Ирина, испричала нам је историју овог манастира, који као и друге светиње на Космету, памти године моћи и процвата, али и падове. Паљена је, рушена, али и сваки пут изнова обнављана.

Претпоставља се да је на мјесту гдје је сада Патријаршија још за живота светог Саве основан метох манастира Жиче, тадашњег сједишта српске архиепископије. Манастирски комплекс Пећке Патријаршије састоји се од четири цркве које су саграђене у периоду између XII и XIV вијека. Најпрје је архиепископ Арсеније I почетком XIII вијека подигао цркву Светих апостола, затим је са сјеверне стране овог најстаријег храма архиепископ Никодим подигао цркву светог Димитрија, око 1320. године, а деценију касније, његов наслједник, архиепископ Данило II, саградио је са јужне стране Светих Апостола храм посвећен Богородици Одигитрији, да би и њему придодао са јужне стране црквицу светог Николе. Испред три главне цркве архиепископ Данило II је потом подигао монументалну припрату. У вријеме архиепископа Јоаникија, око 1345. године, до тада неживописан храм светог Димитрија, украшен је фрескама. Од XIII па све до XVII вијека, у црквама Патријаршије сахрањивани су пећки архиепископи и патријарси.

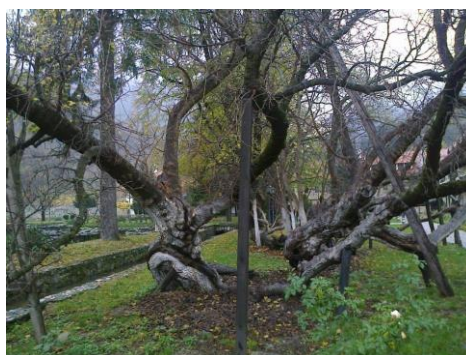
До осамнаестог вијека у манастиру је било на стотине монаха. Усљед сурових турских зулума Патријарх Арсеније је крајем седамнаестог вијека у великој сеоби повео из овог подручја хиљаде хришћанских породица у Јужну Угарску. Упркос свим потешкоћама, страдањима и свакодневним опасностима које вребају од стране локалног албанског становништва, манастир се одржао до данас. Након Другог свјетског рата Пећка Патријаршија је претворена у женски манастир.

А посебну пажњу посјетилаца привлачи дуд кога је, према предању, прије 700 година, испред Пећке патријаршије посадио српски архиепископ Сава II по повратку из Јерусалима, а донио га је са територије данашње Сирије. Половином XX вијека муња је расцјепила дуд на два дијела. Дуд рађа плодове какви се не могу видјети нигдје у свијету, и заиста представља чудо Божије. Шибале су га олује, крај њега су вијековима пролазиле војске, а он и даље расте и рађа, и представља праву мистерију за све научнике који су га проучавали.

Духовно богатство светиње, свједочанства о чудима која се ту дешавају, подвижнички живот и гостопримство монахиња које су, окружене свакодневним опасностима, спремне својим животима да бране ово свето мјесто, у човјеку изазивају неописиву жељу да се опет врати ту, у сједиште српске духовности, српске историје, цијелог српског рода.

Прије повратка у домовину група је имала још једну дестинацију, а то је манастир Бањска, задужбина српског краља Стефана Уроша II Милутина. Манастир је саграђен између 1312. и 1316. године, а црква је посвећена Светом архиђакону Стефану. Манастир Бањска је 520 година провео у рушевинама. У најезди Турака 1389. године манастир је порушен, а тијело Светог краља је пренесено у Трепчу, а касније, 1455. године у Софију, гдје и до данас почива у цркви Свете Недеље. Турци манастир претварају у војни логор, а на мјесту гдје се налазио олтар формирају џамију. Такво тешко стање траје до 1912. године када су Турци протјерани из Србије, а тек 2004. године у манастир долазе монаси, и на тај начин започиње његова физичка и духовна обнова. У току 2006. године почела је обнова и саме цркве и ширег манастирског комплекса.

Косово, то парче небескога раја, духовни је извор српског народа, који напаја душу, срце и ум. Свако сјећање на страдање, патњу, бол, сузе, потиснула је неизмјерна радост и благодат које попут росе просуте из руке Сведржитеља украшавају ово нестварно мјесто, којим тече ријека благодати која чисти срце и уљепшава душу. Увиђајући велику милост Божију према нама грешнима, удостојени посјете овим светињама, у нама се још више распламсао пламен вјере који је загријао наша срца. Огрнути плаштом молитве, са пјесмом смо се вратили својим домовима, носећи, чвршће и јаче него икад, у срцу своме Косово.

Нела Бркић, чланица КСС „Света Ангелина Српска“ из Црњелова

О, КОСОВО МИЛО

Свиће зора на Газиместану,
природа се радује још једном новом дану,
а пред нама срцу Косово нам мило,
јутром окупано, руке раширило.

Па нас са радошћу у наручје прима,
а вјетар нам носи пјесму херувима,
сузе благодати умиле су лице,
на јутрење зову звона Грачанице.

Вјековима чувана руком самог Христа,
у свом сјају поносно Грачаница блиста,
радост душу кријепи, вјером срце дише,
а пољима мирис тамјана одише.

Зликовци су отимали, рушили, палили,
понижавали, али једно нису знали,
да се светиња изнова, из пепела диже,
сваки пут све јача и Богу све ближе.

А око онога што је туђе сада,
наши преци вјековима вијенац су плели,
па се до небеса изнад Призрена града,
уздижу Љевишка, Црква Светог Ђорђа и Свети Архангели.

И премили нам манастир Зочиште,
нашег светог неба као звијезда сјајна,
гдје и туђин помоћ у болести иште,
од Светих чудотвораца Козме и Дамјана.

О, како су силни Високи Дечани,
сунцем благодати вјечно обасјани,
на све стране молитва, сузе и уздаси,
док Литургију поју Дечански монаси.

О, Косово мило, ко нам те то узе,
па Пећку патријаршију сад гледам кроз сузе,
и монахиње што светињу животом својим бране,
знам, дио мене заувјек ту ће да остане.

Јер ту су Немањићи, ту је Божији престо,
па са осмјехом и сузама на лицу,
срцем силно грлим ово свето мјесто,
и премилиу ми Бањску, Девич, Соколицу.

О, гле парче небескога раја,
веће од вјечности, даље од бескраја.
О, Косово мило, вјером утврђено,
љубављу саздано, надом испуњено.
Мјесто страдања и највеће среће,
Из срца ми те никад нико узет неће,

Ако Бог, да вратићу се,
да те опет у свитању гледам,
о, Косово мило, још више те волим,
још јаче си моје, никоме те не дам.

Нела Бркић